

Disputationum practicarum de historiis aegrorum quinta, de mania

<https://hdl.handle.net/1874/340995>

DISPUTATIONUM PRACTICARUM

DE

Historiis Ægrorum,

Q U I N T A,

DE

M A N I A.

Q V A M

FAVENTE SUMMO NUMINE

SUB PRÆSIDIO

CLARISSIMI VIRI

D. ISBRANDI DE DIEMERBROECK

Med. Doct. ac in Inclytâ Ultrajectinâ Academiâ Medicinæ
Practicæ & Anatomies Professoris Extraord.*Publicè ventilandam proponit*

ABRAHAMUS VANDER MAST, Hagâ-Batav.

Ad diem 19. Februarij, horâ nonâ matutinâ.TRAJECTI AD RHENUM,
TYPIS Theodori ab Ackersdyck, & Gisberti à Zjll.

C L O I O C L I.

Ornatissimis, doctissimis, spectatissimisque viris.

D. JACOBO VANDER MAST, humaniorum litterarum cultori doctissimo, & in exercitu Ducis Lotharingæ, Equitum Magistro strenuissimo.

huic
Fratri.

D. CORNELIO VAN STRYEN, J. U. D. & coram Curia Provinciali Hollandiæ Advocato prudentissimo.

D. ADRIANO VAN STRYEN, J. U. D. nec non Celsiss: Princip: Auriac: ut & Curix Provincialis Hollandiæ Advocato dignissimo.

Illis
Affinibus.

D. PETRO TAURINO in Ecclesia Remonstrantium, quæ Ultrajecti colligitur Pastori fidelissimo doctissimoque.

D. PASCHASIO VANDERMAST, M. Doct: & Bergæ ad Zomam Practico experientissimo,

Et cog-
nato a-
mandis
colendis,
& quo-
ad vivam
suspi-
ciendis.

Hanc disputationem

Submisit offerre

ABRAHAMUS VANDER MAST.
Resp.

HISTORIA.

Domicella nobilis circiter 28. annorum, robusta, sagax, Melancholica, subtristis, cogitabunda, diatam inordinatam servans, obstructionibus in hypochondriis interdum obnoxia; cum se à parentibus parvi ferri animadverteret, diu altum pressit corde dolorem, ac magna cum simulatione hilaritatem quidem in propatulo finxit. solitaria vero integras noctes in somnis cum tristitia, morositate, fletu, ac suspiriis transigit. Tandem capitis dolore cum febricula inordinata continua correpta est; quem dolorem paucis post diebus non sentiit amplius, sed mente laborare comperta est, nam quæ taciturnior esse solebat, loquacissima præter consuetudinem evasit, ita ut sine ulla fere cessatione continuo loqueretur, & non dies tantum, sed integras quoque noctes garriendo insumeret, nullo propemodum intercedente somno. Primo biduo vel triaño, quamvis multa loqueretur, nihil tamen à ratione alienum dicere videbatur: postea vero multa delira admiscebantur. Hoc tempore febricula desiit. Vigiliæ tamen permanserunt. Delirium illud intra paucos dies valde adauctum est, ita ut ægra vix quippiam sani loqueretur amplius, morosa evasit & iracunda, per cubiculum discurrebat, vociferabatur, & tandem omnino furibunda adeoque sui imposita facta est, ut in quoslibet adstantes violentas manus inferret, impudica loqueretur, suaque vestimenta dilaceraret: ita, ut, ne vim faceret sibi aut aliis, à quatuor fortissimis mulieribus continuo brachia cruraque ejus continenda fo-

rent, cum illam ligari non permetterent parentes. Interim vires robustæ sunt, menstrua ordinariis periodis satis copiosè fluunt, appetitus mediocriter constat, nec magna sitis adest. Ab intensissimo hyberni aëris frigore & asperissimo gelu non admodum refrigeratur, licet sæpe vestibus parum aut vix contacta sit, semper tamen calida reperitur. Furore hoc per aliquot menses durante & magis ingravescente, Medicorum consilia expetuntur.

T H E S I S I.

Erebrum in hac ægra graviter affici, liquet ex continuo furore cum vigiliis perpetuis: cor quoque reliquumque corpus pati, liquet ex audacia, ira, totiusque magno calore.

II.

Delirium hoc Mania appellatur, estque mentis diuturna emotio eum feroci audacia, à fervore spirituum orta.

III.

Inter causas evidentes primaria fuit cordolium ipsi à dicto parentum vilipendio illatum: quod etsi simulatione quadam suppressum fuerit, tamen in subjecto Juvenili per se melancholico, & propter victum inordinatum ex parte quidem biliosis, sed pluribus melancholicis humoribus abundante, hincque ad morbos proclivi, hujusmodi delirium cum furore inducere potuit: Hoc enim vilipendium modò iracundiam ipsi movit, bile quæ melancholico humori admixta est, effervescente; modò tristitiam, melancholicis succis emotis & bilem superatibus, & ab illa inordinata lucta & effervescencia bilis cum melancholia, tota sanguinis massa efferbuit, hincque processit aliqua putredo cum inflammatione, quæ febriculam inordinatam generavit, capitis dolore comitatam, quem induxere acres vapores biliosi & melancholici simul ad caput delati. Tandem illa bilis sanguinisque inflam-

inflammatione à melancholici humoris ferventis copia & qualitate superata, & extinctâ, evanuit febricula, atque à fervidis humoribus melancholicis in corpore & capite prædominantibus, à præcedente bilis inflammatione æstuantibus, spiritus animales etiam incanduerunt, hincque delirium accessit; primo initium, spiritibus nondum valde excalescentis & agitatibus, deinde violentum cum ira, audacia & furore: idque partim ab auctum spirituum animalium acrem fervorem, unde nimis attenuati & acriores redditi, rapide moventur, & inordinate ac violenter agitantur; partim propter spirituum quoque vitalium in corde effervescentiam.

IV.

Quia vero fervor ille non tantum inest spiritibus animalibus, sed etiam vitalibus, totique sanguinis massæ, hinc fit quod totum corpus adeo caleat, ut etiam ab externo aëris frigore non refrigeretur, sed semper calidum permaneat.

V.

Febris tamen non adest, quia fervor ille sanguinis & spirituum, magnus quidem est & acer, verum sine putredine & inflammatione.

VI.

Malum hoc difficulter curabitur; partim quod hic nobilissima viscera afficiantur: partim quod causa lateat in humore pravo, pertinaci & copioso: denique quod agram propter furorem profus inobedientem habeamus, ita ut convenientia remedia commode adhiberi nequeant. Quo tamen diutius differtur, eo difficilior evadet curatio, ac proinde quam citissime, & quocunque fieri potest modo tentanda erit.

VII.

Indicationes curativæ primariæ hæc sunt: I. Ut humor melancholicus in corpore abundans præparetur, evacuetur, ejusdemque & totius sanguinis ac spirituum fervor extinguatur. II. Ut nova ejusdem humoris & fervoris generatio impediatur. III. Ut viscera, imprimis cor, cerebrum, hepar, & lien, corroborentur.

borentur. His autem indicationibus satisfaciendum est diætâ, chirurgiâ, & pharmaciâ.

VIII.

Diætâ quamvis in hac ægra furore percita debito modo institui nequeat, illius tamen, quantum fieri poterit, ratio habenda est. Cubiculum igitur in quo decumbit, subobscurum sit; in quo à viris vel mulieribus robustis bene fervetur, vel latis fasciis brachia ligentur, ne vel sibi vel aliis violentas manus inferat. Nemo ad illam accedat, præter paucos, qui continuo cum illa versantur, & quorum confortio fanitatis tempore gaudere solebat, neque illi multa loquantur. Aër sit temperatus. Cibi afferantur humectantes, & modice refrigerantes, humidi potius quam sicci. Potus sit pitisana vel cerevisia tenuis. Animi emotiones paucis & blandis verbis subinde demulceantur, iisque continuo blandis actionibus sine multa loquela obviam eatur. Omni modo studendum, ut ægra quieta detineatur, & dormiat quantum potest. Menstrua, alius, aliæque evacuationes, vel sponte, vel arte respondeant.

IX.

Quamvis ob furorem medicamenta sæpè abjiciat ægra, tentandum tamen an blandis verbis vel loco potus illi hic haustus obtrudi & exhiberi possit.

Rx. fol. sen. mund. ℥ β. sem. anis. ℥ j. decocti hordei q. s. fiat infusio s. art. adde colatura confectiois hamech ℥ ij. extracti hellebori nigri ℔ j. misce, fiat haustus.

X.

Corpore expurgato ad sanguinis missionem deveniendum est, quæ non semel faciendâ, sed postea sæpius erit reiteranda primo in brachio, deinde in manibus, in pedibus, in fronte, aliisque locis convenientibus, & pro ratione virium bona sanguinis quantitas est detrahenda. Post venæsectionem bene servanda est ægra, ne ligacula venæ dissectæ injecta detrahat, sibi que nimiam hæmorrhagiam faciat.

XI. Inter

XI.

Inter singulas venæsectiones subinde purgetur ægra haustu modo præscripto, vel *pulvere diasenna*, vel *sola confectioe hamech* alioue simili medicamento. Vel si hæc omnia abjiciat, dentur illi talia quibus delectatur, ut *myra cydoneorum* vel *rob ribeflorum rubrorum*, ad quorum singulas uncias, ipsa nesciente, *diagruidii*, gr. xxiiij. admisceantur, atque talis mixtura *dentur zvj. vel viij.* plus minusve, prout illam inde purgari observabitur. Vel si *passulas corinthiacas* amet, coquantur illæ in decocto *foliorum senna & radic hellebori nigri*, usque dum intumescant, postea inde exemptæ in loco ventis exposito aliquantum siccentur, ut coctas esse non animadvertat, sicq; comedendæ offerantur. Quod enim studio haberi non potest, fallaciis ab hac ægra impetrandum est.

XII.

Videndum etiam an blandis verbis vel fallaciis aliquoties de die haustus hujus apozematis exhiberi possit:

Rz. *rad. polipod querni, cichorei, ana ℥j. cort. rad. cappar. tamarisci, ana ℥β. herbar. cuscut, capilli veneris, lattuc, taraxici cum toto, acetos. scolopend. boragin, buglos. ana M. j. florum cordialium ana Pj. cortic. citri, arantior. ana ziiij. fruct. tamarind. ℥j. aqua q. s. coquantur s. art. & fiat Apozema ad ℔β. si in hoc apozemate macerentur fol. senn. mundat. ℥jβ. rad. hellebori nigri zj. sem. anisi ziiij, fiat tali modo apozema purgans, quo, si ægra id assumere vellet, corpus subinde posset expurgari.*

XIII.

Hoc quoque conditum per occasiones offeratur.

Rz. *Conserv. violar. rosar. pallid. rob. ribefior rubror, cortic. citri condit ana ziiij. pulpa tamarind zvj. syrup. violacei q. s. fiat. Conditum.*

XIV.

Quia somnus huic ægræ maxime necessarius est, ut ille
etiam

etiam provocetur, studendum; vel exhibitio circa vesperam *amygdalato*, cui syrupi papaverini ℥β. vel paulo plus admixtum sit; vel tria quatuorve grana *laudani opiati*, semel aut bis in septimana exhibendo; vel caput unum aut alterum *papaveris albi* in apozemate antedicto coquendo: vel condito præscripto ℥j. vel ij. *requiei Nicolai* cum pauxillo syrupi papaverini addendo: vel frontem & tempora oleo papaverino & unguento populeo inungendo. Cavendo tamen ne nimis frequenter, nimis diu, & nimis forte soporiferum detur.

XV.

Interea caput ablatis capillis, matutino tempore per horam unam aut alteram hoc fomento tepido foveatur.

℞. herb. beton, verben, majoran, plantag. ana m. j.
lactuce, m. iiij, flor. rosar. meliloti anethi,
chamemelini, ana M. I. sem. cannabis, coriandri ana ℥β.
aqua commun. q. s. coquantur pro fomento.

Post fomentationem caput bene servandum & contegendum, ne ab aëre frigido male afficiatur. Hujusmodi tamen fomentatio non conveniet, nisi corpore prius bene expurgato, & sanguine aliquoties detracto.

XVI.

Cum malum incipit mitescere, non male capiti imponetur gallina viva dissecta, vel pulmo ovis aut vituli recenter è mactato animali evulsus.

XVII.

Sunt qui in Mania etiam laudant suppedanea, & columbas dissectas, vel tincam dissectam, vel folia brassicæ & ruthæ, cum fermento acido, sale & aceto, in formam pastæ contusa, plantis pedum alligant, quæ si non profint, saltem non nocent, ac proinde tuto adhiberi possunt in hac ægra, imprimis ut satis fiat iis qui curationem hinc dependere putant.

COROL-

COROLLARIA.

I.

AN melancholici & maniaci ideo peregrinas linguas, ut sunt Latina, Græca, Hebraica, quas nunquam didicerunt, interdum loquantur, quia demone obsessi sunt? Aff.

II.

An maniaci ideo tot diæta erroribus possunt super vivere, & quidem ~~dum~~ quia materia melancholica, calida & ^{diu} absque putredine ipsos fomentum & nutrimentum est? Aff.

III.

Causa epilepsia nulla alia est, quam acrimonia sufficiens quorumlibet humorum.

IV.

An omnes pleuriticos oportent sanare, venæsectione, an etiam aliquos purgatione aff.

V.

An liceat interdum purgare ante coctionem citra turgentiam aff.

VI.

Maniaci carent febre quia putredo humorum non adest.

F

Ad

Ad præstantissimum doctissimumque Virum
D. ABRAHAMUM VANDER MAST,
CUM DE
M A N I A
Publicè Responderet.

Q UINTUS in ordine sic campo pugnabis aperto ;
Non sic consuetus conseruisse manus ?
Expugnes utinam; pugnâ laudabere factâ,
Consequitur magnum, maxima facta, decus,
Maxima facta decus sequitur, tu maxima facta,
Exsequeris, præ te gloria nostra nil est.
Optarunt alii capitis lenire dolorem,
Phrenitimve truci pellere de cerebro.
Vel sanare virum, bilis cui nigra molesta est,
Tristitiamque ægri, corde levare, sui,
Vix tamen his, ipsis victoria læta parata est,
Cur? quia non tanti pugna laboris erat.
At tibi cum furiis res est, non est tibi morbus
Hostis, at involitans proxima quæque furor.
Vix Medicus satis est, extra Medicamina eundum est,
Auxiliumque ferunt, lora, catena, domus.
His tibi vincenti victoria tanta paratur;
Cur? quia permagni pugna laboris hîc est.
Hac fruire, atque viam, cœlo decurre secundo,
Quæ tibi restat, eris tu quoque tum Medicus.

Scribebam Amicus individuus

HOBIVS JOAN. Med. Cand.